

De uitdaging

Wat willen we?

Het streven van elke mens kan men terugbrengen naar het streven naar welvaart - naar het 'genoeg hebben' - zodat hij of zij een volwaardig en een gelukkig leven kan leiden. We willen er ook voor zorgen dat onze welvaart gewaarborgd wordt voor de toekomst: die welvaart moet er niet enkel zijn voor ons maar ook voor onze kinderen en kleinkinderen.

Vandaag moeten we vaststellen dat het systeem dat die welvaart zou moeten produceren niet duurzaam is en uiteindelijk ook onvoldoende is om iedereen die welvaart te geven.

Het tot stand brengen van een systeem dat op een duurzame manier voldoende welvaart kan creëren voor iedereen is niet eenvoudig. Enerzijds moeten we onder een bovengrens blijven (de ecologische draagcapaciteit van onze planeet) en anderzijds moeten we ook voldoen aan een ondergrens (iedereen voldoende welvaart kunnen geven). Als we willen slagen in ons streven moeten we ons binnen deze twee grenzen houden.

De ecologische uitdaging

De ecologische uitdaging bestaat er in om onder die bovengrens te blijven. Wetenschappers hebben 9 grenzen bepaald die we in rekening moeten houden indien we verder duurzaam gebruik willen maken van de hulpbronnen van de planeet Aarde. Indien we die grenzen overschrijden, kunnen abrupte en zelfs onomkeerbare milieu-veranderingen optreden die het leven voor (veel) mensen, planten en dieren heel lastig tot zelfs onmogelijk zullen maken.

Enkele voorbeelden van deze grenzen (de 'parameters') zijn de CO₂-concentratie in de atmosfeer, het aantal dier- en plantensoorten, verzuring van de oceanen en de chemische verontreiniging van de leefomgeving. Het bepalen van de duurzame grenzen voor elke parameter is niet eenvoudig. Er zijn ook veel meer parameters nodig om een volledig beeld te hebben en ze beïnvloeden elkaar, wat het nog moeilijker maakt. Maar wat we wel met zekerheid weten is dat ze aan het toenemen zijn en dat een oneindige toename van deze parameters ons ooit voorbij de grenzen zal brengen. Hieronder enkele voorbeelden:

- **Luchtvervuiling:** het aantal mensen die vroegtijdig sterven wegens luchtvervuiling is nog altijd aan het toenemen.
- **Klimaatverandering:** tegenover 2012 zal de CO₂ uitstoot in 2040 met 30% gestegen zijn.
- **Woestijnvorming:** jaarlijks verliezen we 12 miljoen hectare grond door degradatieverschijnselen (o.a. woestijnvorming).
- **Biodiversiteit:** jaarlijks verdwijnen er minstens 1000 soorten meer dan wat normaal zou zijn.
- **Ontbossing:** jaarlijks verdwijnt er 119.000 tot 150.000 km² bos of oerwoud.
- **Energieverbruik:** in 2040 zullen we 28% meer energie verbruiken dan vandaag.

Indien we de huidige toestand analyseren moeten we vaststellen dat – ondanks de vele maatregelen – de parameters blijven toenemen. Het is een duidelijk teken dat de huidige inspanningen onvoldoende zijn om de milieuproblematiek aan te pakken. Hiervoor zijn twee oorzaken: de toenemende bevolking en de toenemende welvaart van de armere bevolking. Niet enkel het aantal verbruikers neemt toe maar ook het verbruik per individu is nog steeds aan het toenemen.

Uiteraard kan de mens de toename van enkele parameters beperken door middel van techniek maar zoals we later zullen zien kent techniek ook zijn grenzen en heeft het toepassen van techniek ook invloed op de levenskwaliteit.

De sociale uitdaging

“Overbevolking is in vele landen een bedreiging voor de menselijke gezondheid geworden en een zwaar obstakel om vrede op deze planeet te organiseren.”

– Albert Einstein (1879 – 1955)

Om de ecologische uitdaging nog uitdagender te maken moeten we ook nog zorgen voor een goede levenskwaliteit voor al deze mensen. Deze ‘sociale uitdaging’ houdt in dat we elke mens moeten kunnen voorzien van de nodige voorzieningen en producten om een kwalitatief leven te leiden. Concreet worden hiermee zaken bedoeld zoals voldoende eten en water, een onderdak, goed onderwijs, een goede gezondheid, vrede en sociale rechtvaardigheid. De ideale situatie zou zijn dat iedereen op Aarde toegang heeft tot deze mogelijkheden maar we moeten vaststellen dat dit nog niet het geval is voor een groot deel van de mensen:

- **Water:** in 2025 zal de helft van de wereldbevolking leven in een omgeving waar er waterschaarste is.
- **Voedsel:** 815 miljoen mensen hebben onvoldoende voedsel en tegen 2050 zullen we 50% meer voedsel nodig hebben.
- **Energie:** 1,1 miljard mensen hebben geen toegang tot elektriciteit.
- **Inkomen:** 767 miljoen mensen leven met minder dan 1,6 € per dag.
- **Gezondheid:** 400 miljoen mensen hebben geen toegang tot basisgezondheidszorg.

We moeten dus nog veel welvaart creëren om al deze mensen te voorzien met de nodige producten en diensten. Maar deze voorzieningen vormen slechts een basis, ze geven de mensen de mogelijkheid om menswaardig te leven, maar niet meer. Zoeken we niet allemaal naar meer mogelijkheden en comfort? Mensen willen meer dan enkel een onderdak en voldoende eten en water. Om iedereen de mogelijkheid te geven om zich volledig te ontplooiën moeten we nog veel meer inspanningen doen.

Om die doelstelling te bereiken moeten we rekening houden met de ecologische grenzen van onze planeet. Hoe meer we moeten produceren hoe meer land we moeten innemen en hoe meer energie we moeten produceren, hoe 'groen' de technologie ook is.

Wat gaan we doen?

De uitdaging waarvoor de mensheid staat is niet te onderschatten. We kunnen ze verdelen in drie onderdelen:

- **We zitten nu al boven de draagcapaciteit van de aarde.** Zelfs met de huidige wereldbevolking en welvaartsverdeling (een rijke minderheid met een arme meerderheid) zijn we niet duurzaam bezig. De inspanningen nodig om de huidige toestand 'duurzaam' te maken zijn enorm (we zouden 60% minder moeten verbruiken).
- **Nog miljarden mensen willen meer welvaart.** De 3-4 miljard relatief arme mensen van vandaag willen ook een westerse levensstijl. Dus zelfs zonder bevolkingsaangroei zou onze afvalberg en uitstoot nog altijd toenemen.
- **Er komen nog 2-3 miljard mensen bij.** Volgens de meeste voorspellingen zal de wereldbevolking pieken tussen de 9,5 tot 10,5 miljard. Dit wil zeggen dat er nog eens extra 2 tot 3 miljard mensen bijkomen die ook allemaal dezelfde welvaart willen.

Hoe de mensheid deze uitdagingen gaat aanpakken is de grote vraag. Gaan we dit oplossen door duurzame technologie op grote schaal toe te passen? Zullen de maatregelen die politici nemen voldoende zijn? Of moeten we het maar volhouden totdat de bevolking op een natuurlijke wijze terug daalt (als dit ooit zou gebeuren)?

Of misschien is de vraag of we de uitdaging al dan niet aankunnen overbodig en moeten we ons afvragen welke prijs we hiervoor willen betalen? En - ook een belangrijke vraag - hoeveel ruimte willen we overhouden aan natuur? We gaan elke vierkante meter oppervlakte maximaal moeten benutten.

En met welke welvaart willen we leven? Is een appartementje en een fiets voldoende voor iedereen? Of is een auto en een viergevelwoning toch een recht? Hoeveel ruimte we hebben om die welvaart te realiseren hangt af hoe we de ecologische uitdaging aanpakken. **Het is duidelijk: we moeten een keuze maken.**